

# ระบบภาษีและอิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อรายได้ภาษีของรัฐบาล ในประเทศสมาชิกอาเซียน

บทความวิจัย

## A tax system and an influence of economic factors on government tax revenue in ASEAN countries

บุญธรรม ราชรักษ์<sup>1\*</sup> เสวียน แก้ววงษา<sup>2</sup> อุบลวรรณ ขุนทอง<sup>3</sup> และ กานูรา อภิบาลแบ<sup>4</sup>

Boontham Racharak<sup>1\*</sup> Sawian Kaewwongsa<sup>2</sup> Ubbonwan Khunthong<sup>3</sup> Kanura Apibunbair<sup>4</sup>

### Article Info

Received: April 12, 2020

Revised: Nov 25, 2020

Accepted: Nov 30, 2020

<sup>1,2</sup> ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การคลังและการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

<sup>3,4</sup> สาขาวิชาเทคโนโลยีการเงินและการลงทุน คณะการจัดการธุรกิจและการเงิน มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ถนนลาดพร้าว แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

<sup>1,2</sup> Department of Fiscal Economics and Development, Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University

Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, 10240 Thailand

<sup>3,4</sup> Department of Financial and Investment Technology, College of Business and Finance, Rattana Bundit University

Ladprao Road, Klongchan, Bangkok, 10240 Thailand

\*Corresponding author. Email: thamracharak@gmail.com

### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีและความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษีของรัฐบาลประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยใช้ข้อมูลทฤษฎีแบบอนุกรมเวลาภาคตัดขวาง (panel data) รายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 - 2559 วิเคราะห์สมการถดถอยแบบ Pooled panel ผลการศึกษา พบว่า อัตราการจ้างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศนอกสาขาเกษตรกรรมมีอิทธิพลต่อรายได้ภาษีรวมในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.17 และ 1.08 ตามลำดับ สัดส่วนการค้าต่างประเทศต่อส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอิทธิพลต่อรายได้ภาษีรวมในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.75 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษีหลักของรัฐบาล พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวมีอิทธิพลต่อภาษีเงินได้นิติบุคคล รายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และรายได้ภาษีสรรพสามิตในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การจ้างงานมีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และรายได้ภาษีสรรพสามิตในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนอกสาขาเกษตรมีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล รายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และรายได้ภาษีสรรพสามิตในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัดส่วนการค้าต่างประเทศต่อส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอิทธิพลต่อรายได้ภาษีย่อยรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และรายได้ภาษีสรรพสามิตในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

**คำสำคัญ:** ระบบภาษี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ รายได้ของรัฐบาล

## Abstract

This research studies the structure of tax revenue and the relationship of economic and tax revenue in five founding ASEAN countries, namely Thailand, Singapore, Malaysia, Indonesia, and Philippines. The secondary time series data (panel data) per year from 2002 – 2016 were used. After that, the influence of economic factors on the government tax revenue based on the pooled panel regression analysis were analyzed. The results of study revealed that both the employment rate and Gross Domestic Product of non - agricultural sectors significantly influenced on the total tax revenue in the same direction, having the elastic values 0.17 and 0.18, respectively. However, the ratio of foreign trade to Gross Domestic Product significantly influenced on the total tax revenue in the opposite direction with the elastic value 1.75. Regarding the relationship between economic factors and major government tax revenue, the study showed that Gross Domestic Product per capita significantly influenced the corporate income tax, the personal income tax, and the excise tax revenue in the same direction; however, it reversely had an influence on the general sales tax. Employment relates to the personal income tax, the VAT income tax, and the excise tax significantly in the same direction. Gross Domestic Product outside the agricultural sector correlated with the corporate income tax, the personal income tax, VAT, and the excise tax revenue significantly in the same direction. Finally, the ratio of foreign trade to Gross Domestic Product had an influence on the personal income tax, the VAT income, and the excise tax revenue in the opposite direction significantly.

**Keywords:** tax system; economic factors; government revenue

## บทนำ

ภาษีเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาลเพื่อนำมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศ ภาษีจึงเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการโอนอำนาจซื้อจากภาคเอกชนสู่ภาครัฐ อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอุปสงค์รวมเพื่อชำระไว้ซึ่งเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ การจัดเก็บภาษีจึงเป็นภาระของภาคเอกชนส่งผลต่อการกระจายรายได้ในสังคม การจัดสรรทรัพยากรและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ถ้ารัฐบาลพึงพารายได้จากภาษีฐานรายได้ซึ่งเป็นภาษีทางตรงค่อนข้างมากจะทำให้การกระจายรายได้ในสังคมมีความเท่าเทียมกัน และถ้ารายได้ภาษีมีความยืดหยุ่นจะทำให้ภาษีเงินได้เป็นเครื่องมือทางการคลังในการรักษาเสถียรภาพอัตโนมัติ (automatic fiscal policy) (Musgrave, 1989, p. 12) แต่ถ้ารัฐบาลพึ่งพาภาษีฐานการบริโภคซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมผู้มีหน้าที่เสียภาษีผลภาระไปยังผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับฐานภาษีที่จัดเก็บได้จะทำให้การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลยังมีผลต่ออำนาจซื้อภาคเอกชนมีผลต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินและรายได้ที่แท้จริงเพราะการจัดเก็บภาษีเงินได้จะลดรายได้ที่เป็นตัวเงินที่ใช้จ่ายได้ การจัดเก็บภาษี

การบริโภคจะทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงลดลง มาตรการและนโยบายภาษีของรัฐบาลจึงมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ และการกระจายความเป็นธรรม

การรวมกลุ่มกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียนเพื่อผลประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้า โดยที่ประเทศสมาชิกยังคงมีอิสระในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง แต่ด้วยเหตุที่ภาษีเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุน การจ้างงาน ประเทศสมาชิกจึงมีการปรับปรุงมาตรการภาษี นโยบายภาษีซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในแต่ละสาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปแล้วมีผลกลับมาที่รายได้ของรัฐบาล แหล่งรายได้ของรัฐบาลในประเทศสมาชิกอาเซียนพึ่งพารายได้เช่นเดียวกันกับประเทศโดยทั่วไป คือ พึ่งพาสถาบันภาษีหลัก ได้แก่ ภาษีฐานรายได้ ภาษีฐานการบริโภค และภาษีฐานทรัพย์สิน จะแตกต่างกันที่สัดส่วนการทำได้ เสถียรภาพการทำได้ และแนวโน้มการทำได้ เมื่อแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไป

การพึ่งพารายได้ภาษีของรัฐบาลในประเทศสมาชิกอาเซียน ช่วงปี พ.ศ. 2553 - 2559 ประเทศมาเลเซียภาษีที่มีบทบาทในการทำรายได้มากที่สุด คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล รองลงมาคือ ภาษีจากการผลิต

การขายและการโอน ภาษีการขายทั่วไป ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 32.87 27.19 18.83 และ 12.56 ตามลำดับ ภาษีที่มีบทบาทค่อนข้างต่ำ คือ ภาษีศุลกากร มีบทบาทการทำได้ร้อยละ 1.32 ภาษีที่มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูงและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคือ ภาษีการขายทั่วไป เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.97 ในปี 2554 เป็น 28.15 ในปี 2559 โดยในปี 2558 อัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 194.68 เฉลี่ยอัตราการขยายตัวต่อปี ร้อยละ 42.20 ภาษีที่มีบทบาทในการทำรายได้ค่อนข้างผันผวน คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราการขยายตัวร้อยละ 35.35 ในปี 2554 แต่ในปี 2558 และ 2559 หดตัวร้อยละ 18.38 และ 4.18 ตามลำดับ คิดโดยเฉลี่ยอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.83 ต่อปี ภาษีสรรพสามิตมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างต่ำและผันผวน อัตราการขยายตัวปี 2554 ร้อยละ 5.81 ในปี 2558 และ 2559 มีการหดตัวร้อยละ 21.18 และ 15.95 ตามลำดับ อัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 2.79 รายได้ภาษีโดยรวมมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 7.76 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 7.42 (Department of Statistics Malaysia, 2019) ประเทศสิงคโปร์มีรายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.32 รองลงมาคือ ภาษีการขายทั่วไป ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีทรัพย์สิน และภาษีสรรพสามิต คิดเป็นร้อยละ 22.59 21.47 15.58 และ 11.04 ตามลำดับ สำหรับประเทศสิงคโปร์ ไม่มีการจัดเก็บภาษีศุลกากรภาษีที่มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เฉลี่ยต่อปีร้อยละ 8.61 รองลงมาคือ ภาษีการขายทั่วไป อัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.17 ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีทรัพย์สิน และภาษีสรรพสามิต มีอัตราการขยายตัวใกล้เคียงกัน โดยเฉลี่ยร้อยละ 4 รายได้ภาษีโดยรวมมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.84 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 5.38 (Singapore Department of Statistics, 2019) ประเทศไทย ภาษีที่มีบทบาทในการทำรายได้มากที่สุด คือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ภาษีที่มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เฉลี่ยต่อปีร้อยละ 8.61 รองลงมาคือ ภาษีการขายทั่วไป อัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.17

ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีทรัพย์สิน และภาษีสรรพสามิต มีอัตราการขยายตัวใกล้เคียงกัน โดยเฉลี่ยร้อยละ 4.00 รายได้ภาษีโดยรวมมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.79 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 5.26 (Fiscal Policy Office, 2019) ประเทศฟิลิปปินส์ ภาษีที่มีบทบาทในการทำรายได้มากที่สุดคือภาษีสรรพสามิต รองลงมาคือภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีศุลกากร ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 22.74 22.73 14.49 และ 12.64 ตามลำดับ ภาษีที่มีบทบาทค่อนข้างต่ำคือภาษีทรัพย์สิน มีบทบาทในการทำรายได้ร้อยละ 2.44 ภาษีที่มีอัตราการขยายตัวต่อปีค่อนข้างสูงโดยเฉลี่ยร้อยละ 12.77 คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รองลงมาคือ ภาษีประกันสังคม อัตราการขยายตัวต่อปี ร้อยละ 12.69 และภาษีการขายทั่วไป ร้อยละ 11.60 รายได้ภาษีโดยรวมมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 10.80 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 8.38 (Philippine Statistics Authority, 2019) ประเทศอินโดนีเซีย ภาษีที่มีบทบาทในการทำรายได้มากที่สุดคือ ภาษีการขายทั่วไป รองลงมาคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีสรรพสามิต คิดเป็นร้อยละ 31.48 29.03 21.86 และ 13.67 ตามลำดับ ภาษีที่มีบทบาทค่อนข้างต่ำคือภาษีศุลกากร และภาษีทรัพย์สิน มีบทบาทในการทำรายได้ร้อยละ 2.48 และ 1.48 ตามลำดับ ภาษีที่มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูงคือภาษีบุคคลธรรมดา เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 23.36 ในปี 2554 เป็น 29.79 ในปี 2559 อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 20.96 ภาษีที่มีบทบาทในการทำรายได้ค่อนข้างผันผวนและลดลงอย่างต่อเนื่องคือภาษีเงินได้นิติบุคคล จาก ร้อยละ 19.39 ในปี 2554 แต่ในปี 2559 หดตัวร้อยละ 7.54 โดยเฉลี่ยอัตราการขยายตัวต่อปีร้อยละ 3.65 ภาษีการขายทั่วไป และภาษีสรรพสามิต มีอัตราการขยายตัวในระดับที่ใกล้เคียงกัน อัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 10.52 และ 11.74 ตามลำดับ รายได้ภาษีโดยรวมมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 10.94 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 11.28 (Bank of Indonesia, 2019) จะเห็นได้ว่ารายได้จากภาษีเงินได้มีแนวโน้มลดลงแต่รายได้จากภาษีการขายทั่วไปหรือภาษีมูลค่าเพิ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกประเทศ

สถานการณ์ด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจก็มีส่วนสำคัญที่คอยผลักดันให้เกิดการปรับตัวของโครงสร้างภาษีในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในสภาพที่แต่ละประเทศต้องการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ จึงพยายามสร้างแรงดึงดูดเพื่อให้เกิดการขยายตัวในภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรม หากเปรียบเทียบจาก 5 ประเทศที่ทำการศึกษ พบว่าประเทศอินโดนีเซียมีขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมากที่สุด และเมื่อพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศในช่วงปี พ.ศ.2553 – 2559 สัดส่วนการผลิตในภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสิงคโปร์ภาคบริการสูงที่สุดร้อยละ 66.06 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รองลงมาได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ไทย และ อินโดนีเซีย สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภาคบริการคิดเป็นร้อยละ 57.91, 57.10, 55.62 และ 51.41 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตามลำดับ

ประเทศกำลังพัฒนานิยมใช้ช่องทางด้านภาษีเพื่อเครื่องมือหนึ่งในการดึงดูดนักลงทุน อาจทำให้โครงสร้างรายได้ภาษีของภาครัฐบาลต้องหันไปพึ่งพาภาษีฐานการบริโภค ซึ่งอยู่ในภาคบริการ และจัดเป็นภาษีทางอ้อมที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีผลักภาระไปยังผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับฐานภาษีที่จัดเก็บได้ อาจมีผลไปยังการกระจายรายได้ที่ผู้มีรายได้น้อยต้องแบกรับภาระภาษีในสัดส่วนที่สูง และท้ายที่สุดอาจจะส่งผลที่ขัดแย้งกับเป้าหมายหลักของในหลาย ๆ ประเทศที่ต้องการจะลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงควรศึกษา

โครงสร้างรายได้ของรัฐบาลและปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อรายได้ของรัฐบาลในประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายและมาตรการภาษีในประเทศสมาชิกอาเซียนต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีของรัฐบาลประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อรายได้ภาษีของรัฐบาลประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ระบบภาษีหมายถึงภาษีชนิดต่าง ๆ ที่รัฐบาลดำเนินการจัดเก็บเพื่อเป็นรายได้ของรัฐบาลที่จะนำมาใช้จ่ายบริหารประเทศให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดสรรการใช้ทรัพยากร ความเป็นธรรมของการกระจายรายได้ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Musgrave, 1989, p. 211) หลักการจัดเก็บภาษีควรมีลักษณะอย่างไร Adam Smith ได้วางรากฐานหลักการจัดเก็บภาษีไว้ 4 ประการคือ หลักความเป็นธรรม (equity) ซึ่งจะอิงอยู่กับวิจารณ์ฐานส่วนบุคคล การจัดเก็บภาษีจะเกิดความเป็นธรรม เมื่อคนที่มีฐานะต่างกันต้องรับภาระในการเสียภาษีที่แตกต่างกัน เรียกว่าความเป็นธรรมในแนวตั้ง (vertical equity) คนที่มีฐานะเท่ากันเสียภาษีเท่ากันเรียกว่าความเป็นธรรมในแนวนอน (horizontal equity) หลักความแน่นอน (certainty) การบริหารการจัดเก็บภาษีต้องมีความโปร่งใส การจัดเก็บภาษีใดก็ตามต้องระบุให้ชัดเจนว่าใครเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี (tax unit) ใช้อะไรเป็นฐานภาษี อัตราภาษีเท่าใด และต้องชำระภาษีเมื่อใด หลักความสะดวก (convenience) เพื่อให้ผู้เสียภาษีมีความรู้สึกที่ดียินดีปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และหลักความประหยัด (economy) ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายผู้เสียภาษี ควรมีค่าใช้จ่ายต่ำ

นักเศรษฐศาสตร์การคลังสมัยใหม่ได้ขยายแนวคิดครอบคลุม การมีเสถียรภาพการทำรายได้เพียงพอเพื่อให้ภาษีเป็นกลไกควบคุมระดับอุปสงค์รวม (aggregate demand) สมดุลกับอุปทานรวม (aggregate supply) ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ การยืดหลักความเป็นกลางส่งผลให้ภาษีไม่บิดเบือนทางเศรษฐกิจ (economic distortion) เพื่อให้ผลกระทบของภาษีมียุทธศาสตร์ต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด และความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีเพื่อให้ภาษีเอื้ออำนวยต่อการใช้เป็นนโยบายการคลังในการรักษาเสถียรภาพ (Musgrave, 1989, p. 216)

การศึกษาผลการจัดเก็บรายได้ภาษีและปัจจัยที่มีอิทธิพลจำแนกเป็นสี่ลักษณะคือ ศึกษาสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด (Piancastelli, 2001; Minh Le, 2012 & Murunga, 2016) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภาคบริการมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการค้าต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่มีนัยสำคัญในการอธิบาย (Minh Le, 2012 & Murunga, 2016) การพึ่งพาของประชากร และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภาคการเกษตรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญ (Piancastelli, 2001) การศึกษาภาระภาษีและผลการจัดเก็บ (Chanakul, 2018) พบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาระภาษี

ที่เก็บจากแรงงาน ในขณะที่ภาระภาษีที่เก็บจากการบริโภคและภาระภาษีที่เก็บจากทุน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มสัดส่วนของภาษีทางอ้อม (ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีการขาย ภาษีการค้า) ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) ลดลงมากกว่าการเพิ่มสัดส่วนของภาษีทางตรง ผลกระทบจากการปรับขึ้นภาษีทางอ้อมส่งผลเสียต่อ ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) มากกว่าการปรับขึ้นภาษีทางตรง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษี (Ratchawat & Dheera-aumpon, 2017) พบว่า รายได้จากภาษีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน เมื่อแบ่งรายได้จากภาษีตามผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภคจากการจัดเก็บภาษี พบว่า รายได้จากภาษีที่เก็บจากเงินได้ กำไร และส่วนเพิ่มของทุน หรือภาษีที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ภาษี (Ganjira Intoad, 2011) พบว่า อัตราเงินเฟ้อ และจำนวนแรงงาน ทำให้รายได้จากภาษีเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นของรายได้ของรัฐที่ไม่ได้มาจากภาษีมูลค่าเพิ่มในภาคการเกษตร มูลค่าการส่งออกและการนำเข้าของสินค้าและบริการมีผลทำให้รายได้จากภาษีลดลง และเมื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้จากภาษีจำแนกตามฐานภาษีพบว่า ผลของปัจจัยต่อรายได้จากภาษีมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของภาษี เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อของรายได้เฉลี่ยของประชากรมีผลให้รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต รายได้จากภาษีการค้าระหว่างประเทศและค่าทำธุรกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่ทำให้รายได้จากภาษีเงินได้ กำไรและส่วนเพิ่มของทุนลดลง สำหรับการเพิ่มขึ้นของมูลค่าเพิ่มในภาคอุตสาหกรรมมีผลทำให้รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตและรายได้จากภาษีการค้าระหว่างประเทศ และค่าทำธุรกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของมูลค่าเพิ่มในภาคการเกษตรกลับทำให้รายได้จากภาษีเงินได้ กำไรและส่วนเพิ่มของทุน และรายได้จากภาษีการค้าระหว่างประเทศและค่าทำธุรกรรมต่าง ๆ ลดลง

## วิธีดำเนินการวิจัย

### ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบรายได้ของรัฐบาลและความสัมพันธ์ของสัดส่วนรายได้ภาษีกับปัจจัยปัจจัยทางเศรษฐกิจที่กำหนด โดยได้เลือกศึกษาเฉพาะประเทศผู้ก่อตั้งประชาคมอาเซียน 5 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาภาคตัดขวาง (panel data) รายปีในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2559

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้อาศัยข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ทางด้านภาษี และตัวชี้วัดปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจจากเว็บไซต์ของธนาคารโลกและหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียน บทความ และสื่อสิ่งพิมพ์

การวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีของรัฐบาลรายประเทศทั้ง 5 ประเทศใช้สถิติพรรณนาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษีใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาภาคตัดขวาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2559 สร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติตามแนวคิดของ Piancastelli, Minh Le และ Murunga กำหนดรูปแบบสมการ ดังนี้

$$\text{LOG}(\text{TX}_{it}) = \beta_0 + \beta_1 \text{LOG}(\text{GDPPC}_{it}) + \beta_2 \text{LOG}(\text{EMP}_{it}) + \beta_3 \text{LOG}(\text{NARG}_{it}) + \beta_4 \text{LOG}(\text{OPN}_{it})$$

โดยที่

- TX = สัดส่วนรายได้ภาษีประเภทที่ 1 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ :
- GT = สัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- CIT = สัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- PIT = สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- GST = สัดส่วนภาษีการขายทั่วไป (ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- SST = สัดส่วนภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- GDPPC = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (ดอลลาร์สหรัฐ)
- EMP = สัดส่วนการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน
- NAGR = สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- OPN = สัดส่วนการค้าต่างประเทศ (ส่งออก + นำเข้า) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

## ผลการวิจัยและอภิปรายผล

### ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยระบบภาษีของประเทศอาเซียนและปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อรายได้ภาษีสรรพสามิตและชนิดภาษีที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนทั้ง 5 ประเทศแบ่งผลการวิจัยเป็นดังนี้

#### โครงสร้างรายได้ของรัฐบาลของประเทศอาเซียน

โครงสร้างภาษีของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 5 ประเทศบทบาทของรายได้ภาษีแต่ละชนิดต่อรายได้ภาษีสรรพสามิตระหว่างปี 2553 - 2559 ภาษีที่เป็นแหล่งรายได้หลักของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ภาษีที่สร้างรายได้หลักมาจากภาษีฐานรายได้ คือ ภาษีนิติบุคคล โดยที่มาเลเซีย ภาษีเงินได้นิติบุคคลมีบทบาทการทำรายได้ให้รัฐบาลมากที่สุดถึงร้อยละ 43.20 สิงคโปร์ภาษีเงินได้นิติบุคคลมีบทบาทการทำรายได้ให้รัฐบาลมากที่สุดถึงร้อยละ 30.71 ส่วนประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ภาษีที่สร้างรายได้หลักมาจากภาษีฐานการบริโภค อันประกอบด้วยภาษีสรรพสามิต และภาษีการขายทั่วไปหรือภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อพิจารณาบทบาทของภาษีในฐานะการเป็นเครื่องมือโอนอำนาจซื้อสู่ภาครัฐจากร้อยละของภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ประเทศไทยมีศักยภาพในการโอนทรัพยากรสูงสุด รองลงมาคือประเทศฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 18.21 16.09 และ 15.04 ตามลำดับ ประเทศอินโดนีเซีย มีศักยภาพในการโอนทรัพยากรอยู่ในระดับต่ำสุด ประมาณร้อยละ 12.25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ตารางที่ 1 และตารางที่ 2)

## ตารางที่ 1 โครงสร้างรายได้รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

| แหล่งรายได้ภาษี        | มาเลเซีย | อินโดนีเซีย | ฟิลิปปินส์ | สิงคโปร์ | ไทย   |
|------------------------|----------|-------------|------------|----------|-------|
| ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา | 12.82    | 20.11       | 12.02      | 18.87    | 11.1  |
| ภาษีเงินได้นิติบุคคล   | 43.2     | 27.56       | 22.92      | 30.71    | 28.31 |
| ภาษีการขายทั่วไป       | 8.92     | 32.93       | 11.88      | 22.16    | 22.65 |
| ภาษีสรรพสามิต          | 11.67    | 13.95       | 23.12      | 11.23    | 30.86 |
| ภาษีศุลกากร            | 1.35     | 2.7         | 15.55      | 0.00     | 4.74  |
| ภาษีอื่น ๆ             | 22.03    | 2.75        | 14.50      | 17.03    | 2.36  |

ที่มา: ผลการคำนวณ

## ตารางที่ 2 รายได้ภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

| ภาษี                   | มาเลเซีย | อินโดนีเซีย | ฟิลิปปินส์ | สิงคโปร์ | ไทย   |
|------------------------|----------|-------------|------------|----------|-------|
| ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา | 2.25     | 2.26        | 2.15       | 2.14     | 1.91  |
| ภาษีเงินได้นิติบุคคล   | 7.57     | 3.14        | 4.1        | 3.48     | 4.87  |
| ภาษีการขายทั่วไป       | 1.58     | 3.73        | 2.12       | 2.51     | 3.89  |
| ภาษีสรรพสามิต          | 2.04     | 1.58        | 4.13       | 1.27     | 5.3   |
| ภาษีศุลกากร            | 0.24     | 0.31        | 2.77       | 0.00     | 0.82  |
| ภาษีอื่น ๆ             | 1.36     | 1.23        | 0.82       | 3.98     | 1.42  |
| ภาษีรวมต่อ GDP         | 15.04    | 12.25       | 16.09      | 13.38    | 18.21 |

ที่มา: ผลจากการคำนวณ

### 1.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษี

การประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว สัดส่วนการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนอกสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัดส่วนการค้าต่างประเทศ (ส่งออก + นำเข้า) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ กับรายได้ภาษีสรรพสามิต พบว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายรายได้ภาษีของรัฐบาลระดับปานกลาง มีค่า  $R^2 = 0.6215, 0.6358, 0.7076, 0.6063$  และ  $0.6816$  ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า F - statistic = 12.7537, 5.5007, 4.8704, 26.95 และ 37.47 ตามลำดับ แสดงว่าแบบจำลองมีความเหมาะสม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษีของรัฐบาล พบว่า อัตราการจ้างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศนอกสาขาเกษตรมีอิทธิพลต่อสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.17 และ 1.08 ตามลำดับ สัดส่วนการค้าต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอิทธิพลต่อสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่า

ความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.75 แต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวไม่มีนัยสำคัญในการอธิบาย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษีหลักของรัฐบาล พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวมีอิทธิพลต่อสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.14, 0.25 และ 5.07 ตามลำดับ แต่กับสัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.16 การจ้างงานมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.03, 5.23 และ 0.14 ตามลำดับ แต่ไม่มีนัยสำคัญในการอธิบายสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนอกสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 11.58, 6.15, 2.55 และ 0.46 ตามลำดับ สัดส่วนการค้าต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอิทธิพลต่อสัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.47, 0.54 และ 0.57 ตามลำดับแต่ไม่มีนัยสำคัญในการอธิบายสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

### ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับรายได้ภาษีของประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ

| ปัจจัยทางเศรษฐกิจ  | รายได้ภาษี |           |           |           |             |
|--------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-------------|
|                    | Log (GT)   | Log (CIT) | Log (PIT) | Log (GST) | Log (SST)   |
| ค่าคงที่           | -2.94      | -46.09    | -29.16    | -33.64    | -45.91      |
| Log (GDPPC)        | 6.33E-06   | 0.14*     | 0.25***   | -0.16**   | 5.07E-05*** |
| Log (EMP)          | 0.17**     | -1.35     | 0.03***   | 5.23***   | 0.14***     |
| Log (NAGR)         | 1.08***    | 11.58***  | 6.15**    | 2.55**    | 0.46***     |
| Log (OPN)          | -1.75***   | -0.29     | -0.47***  | -0.54***  | -0.57**     |
| R-squared          | 0.6215     | 0.6358    | 0.7076    | 0.6063    | 0.6816      |
| S.E. of regression | 2.6475     | 0.4470    | 0.3568    | 0.3375    | 0.9776      |
| F-statistic        | 12.7537*** | 5.5007*** | 4.8704*** | 26.95***  | 37.47***    |

โดยที่

|       |   |                                                                      |
|-------|---|----------------------------------------------------------------------|
| GT    | = | สัดส่วนรายได้ภาษีรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ                       |
| CIT   | = | สัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ          |
| PIT   | = | สัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ        |
| GST   | = | สัดส่วนภาษีการขายทั่วไปหรือภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ |
| SST   | = | สัดส่วนภาษีการขายเฉพาะหรือภาษีสรรพสามิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ    |
| GDPPC | = | ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (ดอลลาร์สหรัฐ)                         |
| EMP   | = | สัดส่วนการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน                                      |
| NAGR  | = | สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ         |
| OPN   | = | สัดส่วนการค้าต่างประเทศ (ส่งออก + นำเข้า) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ |
| ***   | = | นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99                       |
| **    | = | นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95                       |
| *     | = | นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90                       |

## 2. อภิปรายผล

การพึงพารายได้ภาษีของรัฐบาลทั้ง 5 ประเทศมีรูปแบบเดียวกัน ประกอบด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการขายทั่วไป ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร แต่สัดส่วนการพึงพารายได้ภาษีแตกต่างกัน ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ มีภาษีที่สร้างรายได้หลักมาจากภาษีฐานรายได้แสดงถึงนโยบายภาษีมุ่งไปที่ความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ ส่วนประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยมีภาษีที่สร้างรายได้หลักมาจากภาษีฐานการบริโภคผู้เสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดผลกระทบภาษีไปยังผู้บริโภคได้แสดงถึงนโยบายการจัดเก็บภาษียังอ่อนด้อยในการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือการกระจายความเป็นธรรม แต่มุ่งไปที่ความง่ายในการจัดเก็บและการทำรายได้

หากพิจารณาศักยภาพในการโอนทรัพยากรสู่ภาครัฐ ซึ่งพิจารณาจากสัดส่วนรายได้รวมจากภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้ง 5 ประเทศอัตราส่วนในการโอนย้ายทรัพยากรสู่ภาครัฐโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2553 – 2559 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 12.25 – 18.5 ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการโอนทรัพยากรสูงสุดรองลงมาคือประเทศฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 18.21 16.09 และ 15.04 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตามลำดับ มีศักยภาพในการโอนทรัพยากรอยู่ในระดับต่ำสุด โดยคิดเป็นร้อยละ 12.25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

การวิเคราะห์โดยแบบจำลองทางเศรษฐมิติ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว สัดส่วนการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัดส่วนการค้าต่างประเทศ (ส่งออก + นำเข้า) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ กับสัดส่วนรายได้ภาษีรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศได้ผลการศึกษา ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว และสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีอิทธิพลต่อ สัดส่วนรายได้ภาษีรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันและมีความยืดหยุ่นมาก

(elastic) สอดคล้องกับการศึกษาของ Minh Le และ Murunga แต่สัดส่วนการค้าต่างประเทศ (ส่งออก + นำเข้า) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีอิทธิพลต่อสัดส่วนของรายได้ภาษีรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางตรงข้ามไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Minh Le และ Murunga อาจเนื่องจากผลของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

### ข้อเสนอแนะ

1. การที่รัฐบาลพึ่งพาภาษีทางตรงค่อนข้างมากจะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้ให้มีความเป็นธรรม ดังนั้นประเทศที่มีรายได้ภาษีทางอ้อมค่อนข้างมากควรหาวิธีและมาตรการในการดึงข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และทรัพย์สินเข้าสู่ระบบฐานภาษีให้มากขึ้นเพื่อให้การจัดเก็บภาษีทางตรงมีฐานที่กว้างครอบคลุมผู้เสียภาษีจำนวนมาก เก็บภาษีได้ทั่วถึง ภาษีทางตรงเพิ่มขึ้นในระยะยาว รายได้ภาษีมีความยืดหยุ่นเอื้ออำนวยให้ภาษีเป็นเครื่องมือทางการคลังในการรักษาเสถียรภาพอัตโนมัติและบรรลุวัตถุประสงค์การกระจายความเป็นธรรม
2. การที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนอกภาคเกษตรมีอิทธิพลต่อรายได้ภาษีทุกชนิด รัฐบาลควรจัดโครงสร้างพื้นฐานให้สนองต่อความต้องการของธุรกิจอุตสาหกรรมและภาคบริการให้เศรษฐกิจขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง

### เอกสารอ้างอิง

- Bank of Indonesia. (2019). *Indonesian financial statistics*. Retrieved from [https://www.bi.go.id/en/statistik/sski/Pages/SSKI\\_December\\_2019.aspx](https://www.bi.go.id/en/statistik/sski/Pages/SSKI_December_2019.aspx)
- Department of Statistics Malaysia. (2019). *Statistical information of Malaysia: National account*. Retrieved from [https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cone&menu\\_id=cXZNdWtOOXJCdUt5TTTRhL0ZKa3pkdz09](https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cone&menu_id=cXZNdWtOOXJCdUt5TTTRhL0ZKa3pkdz09)
- Fiscal Policy Office. (2019). *Statistical data: Finance and taxation group*. Retrieved from <http://www.fpo.go.th/main/Statistic-Database.aspx>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2562). *ข้อมูลสถิติ: หมวดการคลังและภาษีอากร*. สืบค้นจาก <http://www.fpo.go.th/main/Statistic-Database.aspx>
- Hyman, David N. (1993). *Public finance: A contemporary application of theory to policy*. (4th ed.). New York: The Dryden Press.
- Imbarine Bujang, Taufik Abd Hakim & Ismail Ahmad. (2013). Tax structure and economic indicators in developing and high-income OECD countries: Panel cointegration analysis. *Procedia Economics and Finance*, 7, 164-173. Retrieved from DOI: 10.1016/S2212-5671(13)00231-1
- Minh Le, Tuan., Blanca Moreno-Dodson & Nihal Bayraktar (2012). *Tax capacity and tax effort*. Retrieved from <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/1813-9450-6252>

- Murunga, James. Moses Muriithi & Joy Kiiru. (2016). *Tax effort and determinants of tax Ratios in Kenya* Retrieved from <http://ir.mksu.ac.ke/handle/123456780/4199>
- Musgrave., R. A. & Peggy B. Musgrave. (1989). *Public Finance in Theory and Practice*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill Inc.,
- Philippine Statistics Authority. (2019). *Data series*. Retrieved from <http://openstat.psa.gov.ph/Database/Economic-Accounts/National-Accounts-of-the-Philippines/Annual-National-Accounts>
- Ratchawat, C., & Dheera-aumpon, S. (2017). *Tax revenue and economic growth in the ASEAN economic community*. (KU Proceedings of the 14th KU-KPS Conference, Kasetsart University, Nakhon phathom). Retrieved from [https://kukr.lib.ku.ac.th/db/index.php?/BKN/search\\_detail/result/20002680](https://kukr.lib.ku.ac.th/db/index.php?/BKN/search_detail/result/20002680) (in Thai)
- ชนาธิป ราชวัฒน์ และศิวพงศ์ อีร์อำพน. (2560). รายได้จากภาษีและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน : ครั้งที่ 14, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม). สืบค้นจาก [https://kukr.lib.ku.ac.th/db/index.php?/BKN/search\\_detail/result/20002680](https://kukr.lib.ku.ac.th/db/index.php?/BKN/search_detail/result/20002680)
- Singapore Department of Statistics. (2019). *Economy/national-accounts*. Retrieved from <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/economy/national-accounts/latest-data>
- Piancastelli, Marcelo. (2001). *Measuring the tax effort of developed and developing countries*. Retrieved from [http://repositorio.ipea.gov.br/bitstream/11058/4985/1/DiscussionPaper\\_103.pdf](http://repositorio.ipea.gov.br/bitstream/11058/4985/1/DiscussionPaper_103.pdf)